

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wąsek-Wiaderek

Protokolant Mikołaj Żaboklicki

w sprawie **st. sierż. R. Ś.** ,
przy udziale Prokuratora Prokuratury Regionalnej w Warszawie Pawła Śliwy,
delegowanego do Prokuratury Krajowej - Departamentu do Spraw Wojskowych
oraz obrońcy podejrzanego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 14 lutego 2024 r.,
zażalenia obrońcy podejrzanego
na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w [...] z dnia 6 listopada 2023 r., Kp 45/23,
o skierowaniu podejrzanego na zbadanie stanu zdrowia psychicznego połączone z obserwacją w zakładzie leczniczym,
na podstawie art. 437 § 1 k.p.k.,

p o s t a n o w i ł

utrzymać w mocy zaskarżonego postanowienie.

UZASADNIENIE

St. sierż. R. Ś. jest podejrzany o to, że w dniu [...] 2023 r. pomiędzy godziną 3.00 a 5.00 w R., w Ośrodku Wypoczynkowym [...] , w trakcie szkolenia pełnomocników OIT, usiłował spowodować u st. chor. szt. P. K. z [...] w K. ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci pozbawienia go wzroku w ten sposób, że usiadł pokrzywdzonemu na klatce piersiowej i wbijał mu kciuki w oczodoły, próbując wybić oczy, zamierzonego celu jednak nie osiągnął z uwagi na bronienie się pokrzywdzonego, a także dusił pokrzywdzonego, uderzał pięściami po głowie i

ugryzł w kciuka prawej dłoni, które to zachowanie spowodowało u pokrzywdzonego obrażenia w postaci złamania przyśrodkowej i dolnej ściany oczodołu prawego, ranę spojówki gałkowej oka prawego, ranę kąsaną kciuka prawej dłoni, stłuczenie głowy, zadrapania i zasinienia skóry twarzy i rąk oraz stłuczenia klatki piersiowej i szyi, stanowiące naruszenie czynności narządów ciała na okres przekraczający siedem dni, tj. o czyn z art. 157 § 1 k.k. w zb. z art. 13 § 1 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 1 k.k. (postanowienie o przedstawieniu zarzutu k. 51 akt głównych).

Z uwagi na uzasadnione wątpliwości co do poczytalności podejrzanego, postanowieniem z dnia 12 lipca 2023 r., [...], [...], prokurator Prokuratury Rejonowej [...] w K. wydał postanowienie o powołaniu biegłych psychiatrów i psychologa celem wydania opinii o stanie zdrowia psychicznego podejrzanego (k. 66-68 akt głównych).

W sporządzonej opinii sądowej psychiatryczno-psychologicznej (k. 69-72 akt głównych) biegli wskazali, że nie mogą wypowiedzieć się jednoznacznie co do poczytalności podejrzanego *tempore criminis*, z uwagi na nieznaną specyfikę pracy podejrzanego, w tym udziału w misjach stabilizacyjnych w I. i w A. Biegli podnieśli, że nie można wykluczyć czynnika reaktywnego, który mógł mieć wpływ na wystąpienie u podejrzanego agresywnego zachowania, nie można jednak również wykluczyć, że agresywne zachowanie podejrzanego było spowodowane stanem po spożyciu alkoholu. W ocenie biegłych konieczna jest dogłębna analiza przypadku, dlatego też zwrócili się z wnioskiem o poddanie podejrzanego obserwacji psychiatrycznej.

W dniu 18 września 2023 r. prokurator wystąpił do Wojskowego Sądu Okręgowego w [...] z wnioskiem o orzeczenie wobec st. sierż. R. Ś. obserwacji w Wojskowym Instytucie Medycznym, Klinice Psychiatrii, Stresu Bojowego i Psychotraumatologii Centralnego Szpitala Klinicznego MON w W. na okres czterech tygodni (k. 2-3 akt Kp 45/23).

Postanowieniem z dnia 6 listopada 2023 r., Kp 45/23, Wojskowy Sąd Okręgowy w [...] zdecydował o skierowaniu st. sierż. R. Ś. na zbadanie stanu jego zdrowia psychicznego połączone z obserwacją w ww. zakładzie leczniczym na okres czterech tygodni, celem wydania opinii dotyczącej stanu zdrowia psychicznego podejrzanego (k. 11-12 akt Kp 45/23).

Zażalenie na to postanowienie wniosła obrońca podejrzanego. Zaskarżyła je w całości na korzyść podejrzanego i zarzuciła „obrazę przepisów prawa procesowego, która miała wpływ na treść orzeczenia, tj.: art. 203 § 1 k.p.k. w zw. z art. 249 § 1 k.p.k., na skutek skierowania podejrzanego st. sierż. R. Ś. na obserwację psychiatryczną pomimo tego, że:

- zebrane w sprawie dowody nie wskazują na duże prawdopodobieństwo tego, że podejrzanym ten dopuścił się zarzucanego mu czynu,
- oraz pomimo tego, że nie istnieje bezwzględna konieczność połączenia badania psychiatrycznego podejrzanego z obserwacją w zakładzie leczniczym”.

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez nieuwzględnienie wniosku prokuratora o skierowanie podejrzanego na obserwację psychiatryczną, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Wojskowemu Sądowi Okręgowemu w [...].

Postanowieniem z dnia 23 listopada 2023 r., Kp 45/23, Wojskowy Sąd Okręgowy w [...], na podstawie art. 463 § 1 k.p.k., nie uwzględnił zażalenia i przekazał je wraz z aktami sprawy do rozpoznania Sądowi Najwyższemu (k. 25 akt Kp 45/23).

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zażalenie nie zasługuje na uwzględnienie, dlatego też Sąd Najwyższy postanowił utrzymać w mocy zaskarżone postanowienie.

Skarżąca kwestionuje postanowienie o skierowaniu podejrzanego na obserwację psychiatryczną dwutorowo. Po pierwsze wskazuje, że nie został spełniony wymóg dużego prawdopodobieństwa sprawstwa, po drugie podaje w wątpliwość zasadność skorzystania w tej sprawie ze środka o charakterze *ultima ratio*.

Odnosząc się do pierwszej z tych okoliczności należy wpierw wskazać, że zbędne było podnoszenie w zarzucie zażalenia obrazu prawa procesowego w postaci art. 249 § 1 k.p.k. Przepis ten odnosi się do stosowania środków zapobiegawczych, a nie do obserwacji psychiatrycznej. Sąd Najwyższy dostrzega, że w uzasadnieniu zażalenia skarżąca argumentuje, iż chodzi o podobny poziom prawdopodobieństwa sprawstwa jak określony w art. 249 § 1 k.p.k. Rzecz jednak w

tym, że ten wymagany poziom dla obserwacji psychiatrycznej został wprost określony w art. 203 § 1 k.p.k. i został on ujęty identycznie jak w art. 249 § 1 k.p.k. – „duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo”. Nie ma zatem potrzeby sięgania – w drodze analogii – do art. 249 § 1 k.p.k.

Jak trafnie podał w uzasadnieniu zaskarżonego postanowienia Wojskowy Sąd Okręgowy, wymagany ustawą poziom prawdopodobieństwa, że podejrzany popełnił przestępstwo, zaistniał w tej sprawie. Jak podniesiono w zaskarżonym postanowieniu, ustalenie co do dużego prawdopodobieństwa sprawstwa wynika ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, przede wszystkim w postaci zeznań pokrzywdzonego st. chor. sztab. P. K. (k. 20-21 akt głównych), ale również zeznań G. D. (k. 27-28 akt głównych), częściowo wyjaśnień podejrzanego (k. 54-59 akt głównych), opinii biegłego z zakresu chirurgii ogólnej (k. 31-32 akt głównych). Jako że przedmiotowe zdarzenie rozegrało się bezpośrednio pomiędzy podejrzanym i pokrzywdzonym, nie jest niczym zaskakującym, że nie ma innych naocznych świadków tego zdarzenia. Nie jest jednak tak, jak próbuje sugerować obrońca, że zeznania pokrzywdzonego są dowodem odosobnionym. W swoich wyjaśnieniach podejrzany podaje, że wykonywał określone czynności mogące prowadzić do uszczerbku na zdrowiu pokrzywdzonego, kwestionuje wyłącznie motywację takich działań – określa je mianem obrony, a nie ataku. Świadek G. D. zaznacza, że bezpośrednio po zdarzeniu, rankiem, pokrzywdzony relacjonował mu co się wydarzyło w nocy, wskazując, że to podejrzany miał rzucić się na pokrzywdzonego. Ponadto, świadek relacjonuje też zaobserwowane obrażenia pokrzywdzonego, które korespondują z przedstawioną przez P. K. wersją wydarzeń. Obrażenia te potwierdza także opinia biegłego z zakresu chirurgii ogólnej. Poziom prawdopodobieństwa sprawstwa, wynikający z omówionych powyżej dowodów, należy zatem określić jako „duży” w rozumieniu art. 203 § 1 k.p.k. Tym samym Sąd I instancji nie dopuścił się obrazy tego przepisu uznając, że przesłanka faktyczna poddania podejrzanego obserwacji psychiatrycznej została spełniona.

Sąd I instancji nie naruszył także art. 203 § 1 k.p.k. poprzez uznanie, że w sprawie zachodzi konieczność poddania podejrzanego obserwacji psychiatrycznej. Przepis ten, w pierwszym zdaniu, uzależnia możliwość skierowania oskarżonego na obserwację psychiatryczną „w razie zgłoszenia przez biegłych takiej

konieczności”. We wnioskach opinii (k. 72 akt głównych) biegli zgłosili taką konieczność. Co więcej, nie poprzestali wyłącznie na wskazaniu, że dostrzegają potrzebę zastosowania instytucji z art. 203 § 1 k.p.k. Wyraźnie zaznaczyli, że w przypadku podejrzanego możliwe są dwa scenariusze tłumaczące jego zachowanie – albo czynnik reaktywny, albo stan po spożyciu alkoholu. Biegli zaznaczają, że konieczna jest „dogłębna analiza przedmiotowego przypadku”. Nie ma zatem racji obrońca, że wystarczające w tej sprawie byłoby przeprowadzenie dowodu z nowej opinii biegłych psychiatrów, specjalizujących się w sprawach wojskowych. W złożonej opinii biegli wyraźnie wiążą potrzebę skorzystania z wiedzy specjalistycznej w zakresie wojskowości z przeprowadzeniem obserwacji psychiatrycznej w odpowiedniej placówce, a nie wyłącznie z wydaniem jakiegokolwiek opinii o stanie zdrowia psychicznego przez biegłych „wojskowych”.

Wniosek biegłych o konieczności poddania podejrzanego obserwacji psychiatrycznej koresponduje z rozpoznaniem u podejrzanego PTSD (zespołu stresu pourazowego) i zaburzeń snu (por. wyjaśnienia podejrzanego k. 56 i dokumentacja medyczna w kopercie k. 45), podejmowanym przez niego w związku z tym leczeniem, jak również wcześniejszymi – przed zdarzeniem – pobytami na turnusach leczniczo-profilaktycznych połączonych z treningiem antystresowym w związku z przeżyciami związanymi ze służbą wojskową, zwłaszcza udziałem w misjach w I. i w A. (dokumentacja medyczna w kopercie k. 45). Uwagę ma prawo zwracać także specyficzny stan faktyczny tej sprawy – zarzucane podejrzanemu zaatakowanie pokrzywdzonego podczas snu, bez powodu, opisana przez pokrzywdzonego reakcja podejrzanego, który chwilę po zdarzeniu miał go przepraszać i mówić, że nie wie co się stało (k. 20v).

W związku z drugim zarzutem zażalenia obrońca wskazuje także na konieczność prognozowania na podstawie okoliczności sprawy, czy w stosunku do podejrzanego zostanie orzeczona kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania (art. 203 § 1 k.p.k. *in fine* w zw. z art. 259 § 2 k.p.k.). Dostrzegając istotne trudności w prognozowaniu wymiaru kary na etapie postępowania przygotowawczego prowadzonego w tej sprawie trzeba jedynie zauważyć, że podejrzanemu zarzucono popełnienie przestępstwa zakwalifikowanego z art. 157 § 1 k.k. w zb. z art. 13 k.k. w zw. z art. 156 § 1 pkt 1

k.k., czyli usiłowanie zbrodni. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy nie dostrzega podstaw do uznania, że stosowany odpowiednio art. 259 § 2 k.p.k. stoi na przeszkodzie poddaniu podejrzanego obserwacji psychiatrycznej w tej sprawie.

Podsumowując, Wojskowy Sąd Okręgowy w Warszawie nie naruszył prawa procesowego uznając, że skierowanie st. sierż. R. Ś. na zbadanie stanu jego zdrowia psychicznego połączone z obserwacją w zakładzie leczniczym było uzasadnione i konieczne w świetle opinii psychiatryczno-psychologicznej. Dodać jedynie należy, że realny czas trwania obserwacji psychiatrycznej wyznacza potrzeba prawidłowej diagnostyki podejrzanego a nie czas tej obserwacji wskazany w zaskarżonym postanowieniu (4 tygodnie, zgodnie z treścią art. 203 § 3 k.p.k.). Toteż, zgodnie z art. 203 § 3 k.p.k. *in fine*, biegli będą zobowiązani niezwłocznie zawiadomić sąd o zakończeniu obserwacji psychiatrycznej, co może przecież nastąpić przed upływem wskazanych w postanowieniu 4 tygodni.

Mając na uwadze powyższą argumentację, należało orzec jak w części dyspozytywnej niniejszego postanowienia.

[J.J.]

[ał]